

Individuell heimeeksamen,
konte

2113 Norsk litteratur før 1900

9.1.2009

Tid:	8 timar
Utlevering	Fronter kl. 9.00
Innlevering	Biblioteket seinast kl. 17.30, eller på epost til eivind.landmark@hit.no
Målform:	Oppgåva skal skrivast på nynorsk.

Skriv *ei* av dei to oppgåvene.

Oppgåve 1.

Jeppe på Berget er ein figur som har vore tolka både komisk og tragisk. Vis kva som kan ligge til grunn for dei ulike tolkingane. Bruk det vedlagte utdraget (Scene 6), heile verket og/eller filmatiseringar du har sett.

Oppgåve 2.

Analyser "Vaaren" av A.O.Vinje (Diktet er vedlagt, eller sjå Stegane, Idar m.fl: *Norske tekster*, lyrikk s. 307 eller <http://wikisource.org/wiki/Vaaren>)

Vedlegg 1: Frå Jeppe paa Bierget (1723) Act I
(<http://www2.kb.dk/elib/lit/dan/holberg/komedier/jeppe.dkl/a1.htm#06>
lasta ned 2. januar 2009)

Scen. 6.

Jacob. Jeppe.

JACOB.

See Jeppe! est du kommen tilbage? jeg tenkte nok, at du fik for lit. Hvad vil en Styver Brendeviin forslaae, det kand jo icke komme neden for Halsen.

JEPPE.

Det er sant Jacob, lad mig faa end for en Styver; naar jeg først har drucket, saa faar hand vel at borge mig, enten hand vil eller ej.

JACOB.

Her er en Styver Brendeviin, Jeppe, men Pengene først.

JEPPE.

Du kand jo sagt borge mig, mens jeg dricker, som der staar i Ordsproget.

JACOB.

Vi agter ingen Ordsprog, Jeppe, vil du icke betale forud, saa faar du icke en Taar, vi har forsvoret at borge nogen, icke engang Ridefogden selv.

JEPPE (*grædende.*)

Kand du icke sagte borge mig, jeg er jo en ærlig Mand?

JACOB.

Ingen Borgen.

JEPPE.

Der har du en Styver da, din Pracker! nu er det giort, drick nu Jeppe! Ach det giorde got.

JACOB.

Ja det kand bage en Skielm indvortes.

JEPPE.

Det er det allerbeste med Brendeviin, at mand faar saadan Coratie derefter. Nu tencker jeg icke meere hverken paa min Hustrue eller Mester Erich, saa blev jeg forandret af det sidste Glas. Kand du den Viise Jacob!

Liden Kirsten og Hr. Peder de sat over Bord

Peteheia

De talte saa meget skiendeligt Ord

Polemeia

Om Sommeren synger den lystige Stær

Peteheia

Fanden ta Nille den Acker-Mær

Polemeia

Jeg gik ud i grønne Lund

Peteheia

Degnen det er en Racker-Hund

Polemeia

Jeg satte mig paa min Abelgraa Hest

Peteheia

Degnen det er en Racker-Beest

Polemeia

Om I vil vide min Hustrues Navn

Peteheia

Da heeder hun saa Last og Skam

Den Viise har jeg selv giort, Jacob!

JACOB.

Du har Fanden heller?

JEPPE.

Jeppe er icke saa taabelig som du meener, jeg har ogsaa giort en Viise om Skoemagerne, som gaar saaledes:

Skoemageren med sin Bass og Fiol
Philepom, Philepom.

JACOB.

Ej du Nar! den er giort over Spillemænd.

JEPPE.

Ja det er sant. Hør Jacob! giv mig nok for en Styver Brendeviin.

JACOB.

Gott! nu kand jeg see, du er en smuk Mand, som under mit Huus en Skilling.

JEPPE.

Hej Jacob! giv mig kun for fire Skilling.

JACOB.

Ja vel.

(Jeppe siunger igien.)

*Jorden dricker Vand
Havet dricker Soel
Soelen dricker Hav
Alting i Verden dricker
Hvorfor maa jeg daa
Ej dricke ligesaa?*

JACOB.

Singot Jeppe.

JEPPE.

Mir zu.

JACOB.

Godtaar med Halvparten.

JEPPE.

Ich tank ju Jacob drik man dat dig di Dyvel haal, dat ist dig vell undt.

JACOB.

Jeg hører, at du kand snakke Tydsk, Jeppe!

JEPPE.

Ja vist. Det er saa gammel dat, men jeg snacker det icke gierne, uden jeg er fuld.

JACOB.

Ja saa snacker du det dog i det ringeste engang om Dagen.

JEPPE.

Jeg har været 10 Aar under Malicien, og skulde icke forstaa mine Sprog.

JACOB.

Jeg veed det nok Jeppe, vi har jo været i Companen sammen i to Aar.

JEPPE.

Det er sant, nu erindrer jeg det. Du blev jo hengt engang, da du løb bort ved Vissmar.

JACOB.

Jeg skulde henges, men jeg fik Pardon igien, saa Nær hielper saa mangen Mand.

JEPPE.

Det var Skade du blev icke hengt, Jacob, men var du icke med i den Auction, som stod paa den Heede, du veedst vel selv.

JACOB.

Ej! hvor har jeg icke været med?

JEPPE.

Jeg glemmer aldrig den første Psalme Svensken skiød. Jeg troer der falt paa engang af 3000 om jeg sagde 4000 Mænd. Dass ging fordyvled zu Jacob, du kanst wol das ihukommen, ich kan nicht negten, dass ik jo bange var in dat Slag.

JACOB.

Ja, ja! Døden er haard at gaae paa, mand er saa Guds frygtig, naar mand gaar imod Fienden.

JEPPE.

Ja det er sant; jeg veed icke hvoraf det kand komme; thi jeg laae og læste den heele Nat, førend Auctionen skulde staa i Davids Psaltkar.

JACOB.

Jeg undrer mig over, at du, som har været Soldat tilforn, lader dig cujonere af din Hustrue.

JEPPE.

Jeg! gid jeg kun havde hende hid, saa skulde du see hvor jeg skulde bastenere hende. Nok et Glas Jacob! jeg har endnu 8 β. tilbage, og naar de ere opdrukne, dricker jeg paa Borg. Lad mig faa et Kruus Øll ogsaa.

In Leipsig var en Mand
In Leipsig var en Mand
In Leipsig var en Læderen Mand
In Leipsig var en Læderen Mand
In Leipsig var en Mand
Die Mand han nam en Fru &c.

JACOB.

Singot Jeppe.

JEPPE.

Hej! He - - - - i! He - - - - Din Skaal og min Skaal og alle gode Venners Skaal He - - - - He - - - - i.

JACOB.

Vil du icke dricke Rifogdens Skaal.

JEPPE.

Jo nok, giv mig for fire Skilling endnu, Rifogden er en skickelig Mand; naar vi sticker ham en Daler i Næven, gør han sin Saligheds Eed for Herskabet, at vi icke kand betale Land-Gilde. En Skielm der nu har fleere Penger, du borger mig nok for en Styver eller to.

JACOB.

Nej Jeppe! du taaler icke at dricke meer nu. Jeg er icke den Mand, der vil, at Giesterne skal overvælde sig i mit Huus, og dricke meer end de har got af. Jeg vil heller miste min Næring; thi det er en Synd.

JEPPE.

Hej! nok for en Styver.

JACOB.

Nej Jeppe nu skiencker jeg icke meer, tenk, at du har en lang Vej at gaa.

JEPPE.

Hundsvot, Caronie, Beest, Slyngel Hej He - - - - i - - i.

JACOB.

Far vel Jeppe, Løcke paa Reisen.

Vedlegg 2

Aasmund Olavsson Vinje: Vaaren

Enno ei Gong fekk eg Vetren at sjaa for Vaaren at røma;
Heggen med Tre, som der Blomar var paa, eg atter saag bløma.
Enno ein Gong fekk eg Isen at sjaa fraa Landet at fljota,
Snjoen at braana og Fossen i Aa at fyssa og brjota.
Graset det grøne eg enno ei Gong fekk skoda med Blomar;
enno eg hørde, at Vaarfuglen song mot Sol og mot Sumar.
Enno ei Gong den Velsignad eg fekk, at Gauken eg hørde,
enno ei Gong ut paa Aakren eg gjekk, der Plogen dei kørde.
Enno ei Gong fekk eg skoda meg varm paa Lufti og Engi;
Jordi at sjaa som med lengtande Barm at sukka i Sængi.
Vaarsky at leika der til og ifraa, og Skybankar krulla,
so ut af Banken tok Tora til slaa og kralla og rulla.
Saagiddren endaa meg unntest at sjaa paa Vaarbakken dansa.
Fivrelld at floksa og fjuka ifraa, der Blomar seg kransa.
Alt dette Vaarliv eg atter fekk sjaa, som sidan eg miste.
Men eg er tungsam og spyrja meg maa: tru det er det siste?
Lat det so vera: Eg mykit av Vænt i Livet fekk njota.
Meire eg fekk, enn eg havde fortent, og alting maa trjota.
Eigong eg sjølv i den vaarlege Eim, som mettar mit Auga,
eigong eg der vil meg finna ein Heim og symjande lauga.
Alt det som Vaaren imøte meg bar, og Blomen eg plukkad',
Federnes Aander eg trudde det var, som dansad' og sukkad'.
Derfor eg fann millom Bjørkar og Bar i Vaaren ei Gaata;
derfor det Ljod i den Fløyta eg skar, meg tyktest at graata.

Ordforklaringar:

- *Fyssa*: å fosse
- *Skoda*: å sjå
- *Krulla*: samle seg
- *kralla*: dure, brake med toresmell
- *Saagiddren*: luft som dirrar over åkrane, i sær i pløye- og såtida
- *Fivrelld*: sommarfugl
- *Tungsam*: trist
- *Trjota*: ta lutt, få ende

Diktet fyrst trykt i *Dølen II* nr 33, 3.juni 1860

Her etter Stegane, Idar m.fl: *Norske tekster*, lyrikk s. 307)